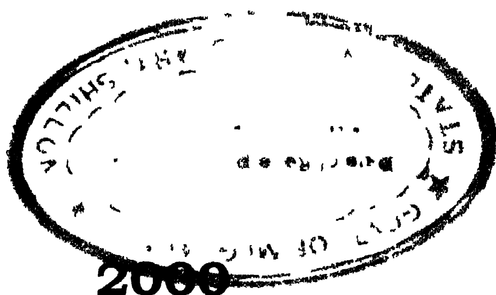
KA KHRIANG KA DOHNUD

STREAMLET DKHAR

2000

NA KHRIANG KA DOHNUD

STREAMLET DKHAR

2000

Published by

ESES PLUS,
Golf-Links,
Khliehshnong,
Shillong - 793 001

NA KHRIANG KA DOHNUD

First Edition : 2000

Copies : 500

Design & Layout :

ESES PLUS,
Golf-Links.

Printed at :

Classic Computers,
Police Bazar,
Shillong - 793001.

KI SKER

HA KI NONGPULE

Nongpule Baieit,

Nyngkong eh nga pynpaw ïa ka jingsngewnguh ïa u Blei Nongbuh Nongthaw ba nga la lah ban pynmih pyrthei ïa kane ka kot poitri *Na Khriang Ka Dohnud*. Kane ka dei ka jingpyrshang ba nyngkong jong nga ban pynpaw pyrthei ïa la ki jingsngew lyngba kane ka thup poitri. Hooid, dei ka jingkyrshan lem jong phi ki nongpule ban pule ïa ki kot jong nga kiba la mih ha shwa ba nga la nud ban pynmih sa ïa kane kawei.

Ki katto katne ki poitri kiba don ha kane ka kot ki long kiba nga la thoh la slem bah naduh ba nga dang pule *College* kata ha ki snem 1978-79. Hynrei don pat kiba nga la thoh ha ki snem 1993-94 bad 1995-96. Te haba nga la lum ïa ki baroh nga shem ba la lah ban pynlong ïa ki kawei ka thup.

Ban thoh poitri kam long kaba eh, ha nga hi nga shem ba don kam ka jingpynleit jingmut, jingmut dur bad ka jingsngew balung ha la ka dohnud. Kaba kham kongsan eh ka long ba u ne ka nongthoh poitri ki dei ban sngewthuh shai ïa kaei ka phang ki kwah ban thoh bad ïano. Ryngkat kita donkam ruh ban tip shai kiei ki jait poitri u ne ka nongthoh ki kwah ban thoh. Nga mut ïa ki dur ki dar lane *form* jong ka.

Lada ngi kwah ban thoh ïa ka lyrik ngi dei ban sngewthuh ka jait lyrik kaba kumno - ka sonnet, ka ode ne ka elegy? Lada ngi kwah ban thoh

ïa ki *narrative poem* pat ngi dei ban sngewthuh kino ki jait, ka epik ne ka ballad, ngi kwah ban thoh ïa ka ha kano ka rukom? Halor jong kane ka mat ngi ki nongthoh ngi dei ban sngewthuh shai kdar ïa ki *forms* ne ki dur ki dar jong ka poitri ryngkat ki jingthew jingwoh bad ki dew ki tara kat kum ki aiñ thoh poetry. Wat la ki poitri ka juk mynta ki pynkylluid met ïa lade da kaba ïaid lait ïa ki aiñ thoh poitri ban nym pyrkhing eh ha ki jingthew, ki dew bad ki tara, pynban ki bat hi ïa ka nia ba ka phang kren ka long kaba donkam.

Kane ka thup ka don ïa ki jait poitri ba pher ba pher, kata ki katto katne ki tnat jong ka lyrik bad ki ballad de.

Nga lap ba ïa ki jingsngew lah ban pynpaw kham bha ha ki laiñ jong ka poitri haba ka dohnud ka kyrsoi la ki jingsngew balung mynsiem. Ngam lah ban ïaid lait ïa ka bor ba phylla ka mariang namar ryngkat ryngkat bad ka la rah lang ïa ka dohnud balung bad ki khriang ba phaloh ka dohnud ban pynpaw shabar bluit ïa kita ki jingsngew. Nga shem ba ka mariang bad kiei kiei kiba don ha ka ki ktah ïa ka dohnud balung bad ki rah joit ïa ka mynsiem ba kyndeh ban thoh poitri. Toi lada lah ban khot ïa kaba kum kata da ka jingpyrsad mynsiem; kata ruh ka lah ban donkam kum kawei na ki mat ka thoh poitri. Hynrei ka jingmut dur ka dei ban kham khraw la ka long ba ngi mut dur ïa kaba la leit ne ïa ka mynta ne ka lashai ruh. Nga kynud te na ka dohnud baroh ha ki sur ka poitri namar ka poitri ka lah ban rah pat ïa ka jingmut dur ka mynnor, ka mynta bad ka lawei.

Nga kyntu namarkata ha phi ki nongpule ba haba phi pule ïa ka poitri, ïangam lang ryngkat bad ki kyntien ba u ne ka nongthoh ki pynpaw khnang ba ka jingmut dur jong phi kan ïajan lane ïadei bad u ne ka nongthoh. Dei hangta keiñ phin lap ïa ka jingbang ban pule poitri.

Kyntang waiwot, nga ai khublei ïa phi ki nongpule baieit, ba phin nang bang ka pule kot Khasi bad ban shim khia ba ki kot Khasi ruh ki don ka dor bad ka khubor ban ïathuh ha phi ki nongpule. Nga ai khublei ruh ïa ka ïing ka sem jong nga namar ki jingkyrshan jong phi ha ki por baroh. U Blei Un kyrkhu ïa phi.

Nongthoh,
(S. Dkhar)

7

GOLF-LINK BA NGA IEIT

1. Madan Golflink ba pawnam tam
Pha khring bynriew baroh,
Mariang ba tngen da phlang jyrngam
Nujor bad pha ym lah.

2. Don ma kiba nujor ïa pha
Madan Golflink mynta?
Pha kylla lei la dur barim,
Ba shun bynriew ïa pha?

3. Ki ktah matïong jinglong sotti
Ba mariang ka pynkup,
Da bitor ïong ki tied lathi
Pha pang pha pait dohnud.

4. Ujor pham nang pha leh kuman,
Kum dieng shaiñ doh pha shah;
B'u khun bynriew da kam bymman
Da kput ïa pha u shoh.

5. Ka lyer ba phieng ka sdang iwtung
Ba thynriew ïing la bun;
Ki kseh ba heh bad kiba lung
Ki ngat ha kti nongshun.

6. Ko mei mariang to da to ker
Kum ha ki sngi barim,
Wat ai ba kti briew kin ïoh kner
Ïa burom ba kin shim.

7. Bynriew kylleng ki ong "pynneh
Ïa spah ka Mei mariang"
Lada baroh ngin ïa pyneh
Golflink ruh kan tyrsiang.

8. Dang don ka por, ko khun ka ri,
Ïa ri to sumar bha
Ïa 'seh lung ba dang san dang khie
Kum khun la jong to da.

LUM KYLLANG

1. Jingitynnad ha me ki sah
Kynjreng ko Lum Kyllang,
Ïa dohnud briew shisha ki ktah
Ryngkat dohnud ba klang.

2. Me khring ïa nongjngoh kai ban peit
Mihngi, shatei, shathie,
Don parom ha lyndet ban kheit?
Haba dohnud ka kie.

3. Kine ki lok jasong ki sei
Ynda la poi ha kliar,
Kiwei pat ïa ki lok ki kbei
Kiew bran, kpoh la har har.

4. "Ap seh, satang shipor la poi"
Shadem la kum ban bthei
"Ba thiep eh, ngim lah ban poi kloi"
Jingthait bym don pyrthei.

5. Suki ha ban da poi hi tiap
Ki pat ha kliar lum kram;
"Ai um", ki ong "wow ngi la ïap"
Ka ja ngim pat treh bam.

6. Sa shiphang ynda la jah thait
Ïa rkhie ïa kmen sadhai;
Jasong baroh ïa khleh lut khait
Doh sniang, masi, ktung, dai.

7. Hadien ka bam, sa ka shon dur
Baroh ki liang u lum;
Mihngi, ki tai ki lum don dur
Shatei, sepngi sharum.

8. "Ah lum Kyllang, ngi sngewpyngngad
Ki lyer kynjang ngi ïoh.
Dei tang na me ngi ïoh ban mad"
Me don hok ïoh ïaroh.

9. Me don la jingiwbih bathiang
Bad dur ba itynnad,
La pher kiwei na me Kyllang
Me te me long kynrad.

10. Mariang ïa me ka thaw phylla
Ba kum kiwei mem long;
Ka dur jong me ka khring shisha
Dohnud briew na tyllong.

11. Khublei Kyllang nang ïai ïeng sah
La nam ba me la ïoh;
Kynjreng pateng junom kan sah,
Pateng bynriew baroh.

SNGI BA LA LEIT

1. Ka sngi sha tduh bneng ka sdang ban jah noh,
U Bnai ruh hangtai u la sdang ban jngoh;
Dei hangne keiñ ba ïa jabieng la pyoh
Puson ban kynjoh ïa Sngi b'la leit noh.

2. Dei kine ki Sngi ba dohnud u phot;
Haba poi kynmaw nga sngew kum ban khot
Hynrei tang ka rngai ban thie ïa jingkhot,
Ban pyndap jingthylli dohnud b'la phot.

3. Ko Sngi ba la leit, wat pynkynmaw shuh
Shisien tang ha phi la dohnud nga buh,
Tyngkhat phi wan 'lei ïa dohnud ban tuh?
Ne phi wan sha nga tang ba phin tynjuh?

4. Nga ngeit skhem phim wan bad nga ban shong duh
Maïa aïu re ïa nga ka ïathuh,
Ba sngi ba la leit long tang jingtynjuh,
Ïa dohnud jong nga phi wan pynkynduh.

5. Ko mynsiem jong nga, synshar la jinglong
Ban nym pynpang shuh dohnud ba la mong,
Kan long leh nohei ban prong ne ban khlong
Ïa Sngi ba la leit ban pynphai tyllong.

6. Sha ki lum ki them bunsien nga ïai ang
Nga ïohi ki thie jaka ba i thiang;
Bunsien te ki dei jaka ba nga bang
Hynrei mynta, por kam shah shuh ban shang.

7. Nga peit jawdud te ïa ki kjat sngi ba noh
Ha ki thie ki lum kumno ba ka doh,
Ah ba ngan da lah sa shisien ban kdoh
Sha ki sngi ba la leit bad hangta ngan snoh.

KA BALLAD U LAN

1. Lan dei u khun binong bishon
Pyrthei um ju pyrwa,
U shang jaka puta ka sor
Marwei um ju salia.

2. Ki lok ba bun u don kyrhai
Tang por janmiet u treh,
Mynsngi bad ki um kwah ïaid kai
Don jaka ba u tbeh.

3. Ki lok u Lan ki phylla lut
Balei b'u leh salia,
Khamtam ha b'u phong da ki sut
Bad ki um juh satia.

4 "Mem tip ko biej" ong pat u Dan
"Ngi dei u rit u ria,
Bad ngi u duk shano un jan
Tang h'i por tan kynja".

5 "Oh! kumta pleng" ong pat u Ban
"Kam pher buaid ngi long;
Arsap kum u te ñiar ngin shlan
Buaid kynthei rong phong".

6. Shynrang kynthei um ju salia
"Ngan long ma nga u Syiem,
Ngan thied baroh da ka Tyngka
Ha khmat tyngka kin hem".

7 Jingieit ha u long khiew jakai
Kum mar tad dor u thied,
Phiang phiang bam sih u kylla kai,
La long rynïeng pynsmiej.

8. "Pang AIDS"! u ong "dei tang ki biej
Ngeit khana puriskam",
Ïa jingpyni, u ong "ngeit biej",
U beiñ um pyntrei kam.

9. Ka tyngka te ha u ka shlei
Ban pynsngewbha la met,
Bai dud ki khun te um ju bei
Ha men kmie u bynshet.

10. Mynmiet u byrngem kum 'laren
Jabieng ba la ar pnat
Kyntien b'u khlei bym long ïakren
Ryngkat ka shoh ka dat.

11. U ju kop kai, sha ka u phai
Nga lah ban khur katno;
Men kmie bapli jubab kam ai
Un sa kylla lano?

12. Ka bor ïai shah kynthei ka long
Jingïatip lem um don,
Jingeh jong ka jingim ka prong
Hynrei ha u kam shon.

13. "Wow Mei" u Dan "Kynjik kynjak"
Lan iehnoh la ka tnga?
Ka Snieh Bombay u Lan u ngat!
"'Lei u leh biej kumta?"

14. "Sa ïa uto", ong pat u Ban
Jingsneng u kheiñ thala;
Bainong un ïoh ba u kwah than
U ong "dei tang khana".

15. Jinglong rangbah la jan ban kut
Sangsot Lan um pei phang
Jinglong tymmen kane la bud
Tnga shibun, khun te j'ngan.

16. Dei tang na daw jingleh kam kai
U Lan lanot u shem,
Ha spah rongphong, kylla 'riewkai
Iuh roit jingieit ba tlem.

17. Ban phai ïing khun um lah shuh te,
Bym banse lad ka wad,
Kynthei ka tieng ki khñiang Bombay
Jingieit ïoh dang don lad.

18. Jingim u Lan long ba suda
Kwah hi te 'n leh kumno?
Kum khiew thylli mih jingsawa
Lanot la ban katto!

19. "Business" ka hiar kynsan shisha
Kyndit, h'ei un bynshet?
"I Mei ngam don shuh kum mynshwa
Ne pa ngam lah ban klet".

20. Sangsot rangli Lan u bynñiaw
"Dustur Khasi ngam ngeit"
Jingim long thik kum bneng ba rngaw,
Shipor ka rang pynbiej.

21. U Pyrthat rkhiang ïa bneng u tied
Jingbakla um treh phla
Jabieng u Lan la kum ban thlieh
Mynta babe kylla!

22. Hu-hu teng teng u kynud kai
Da sur kynud phareng,
Ïa dur jingieit kaba janai
U ong, "long *sentiment*".

23. Tang khyndiat eh kiba sngewthuh
Dei ki lok ba marjan,
Ki jaiñ b'u phong ruh kim biang shuh
Ym dei ba jaiñ ki ran.

24. Balei raikhoh kumto u Lan?
Baroh ki ïa khana,
Baroh ki **K** u ngop u shlan!
U briew ha jingthala.

25. Jingim u Lan ka ishong syier
Hangno lawei shisha?
Ki lok ki kiar jingtieng ha tmier
Ïoh dei b'u pang kynsha.

26. Kumta keiñ hep da sumar bha
Jali jaum 'tien khleiñ
Ïoh ha 'tien ieit phi bieit ruma,
Ktien phlan duman wat kheiñ.

27. Lada jingieit ba phi la khlei
Dohnud kan dap pura,
Kin ïong shisha kum ktien shong blei,
Khlem mad jinglong suda.

RISHOT KA RI

1. Kine ki khun ka ri um snam
Ki tur ka um ka ding;
Teng teng ki klet burom ka nam
Ha hok ki ïeng pyrkhing.

2. Ko rishot ka lawei ka ri
Pynbeit ïa jingkylla,
Ka Ri ka khmih lynti na phi
Ba kruiñ la bam ïa ka.

3. Phi shim ïa u boitha ban ñiah,
Wat sheptieng kum longshuwa;
Lieng la jan ngam wat nym ïoh thiah
Ïoh lieng kan poi ruma.

4. Dei tang ha phi lawei ka shong
Ko Rang satar ka Ri,
Pynïeng la Hok, jingeh to prong
Phi mynta ïeng joit hi.

5 Wat nym leh syam, ka Snam ka ud
Ïeng rangbah da mynsiem,
Wat shong kli kti wat long khawpud
Ïoh shong thap yn pyntriem.

6. Kumba longshuwa, ki syrwet ksiar
U ieh ha phi mynta,
Phi ruh to rah khubor ba ïar
Sh'u para ri shirta.

7 Lei ngin shongsyıer pneh ri la jong
Ko khun ka ri um snam?
Tur ïa jingeh long katba long
Rıti ka hok to piam.

8. Ri baieit ri shongsbai longshuwa
'La ri 'lei ngin kynran?
Sa shisien khun ka ri man bha
Rishot ba skhem kyrshan.

LA JIED

1. La jied ïa phi kyrpang ban leit
Mihkhmat na la ka ri,
U Rang-dajied ï'u soh ban kheit
Ban ithuh ktien Khasi.

2. Ka nam phin rah ha khmat pyrthei
Namar ka ktien la jong,
Kum u rang said rangthew ba trei
Khlem tyngkai la jinglong.

3. Ka Sahitya Akademi
Ka dang khot ieit mynta,
Khie leit ïasaid wat nym aili
Wan rah khubor babha.

4. Kitbok kitrwiang ma ngi ïa phi
Ki kam baroh kin bha,
Kumba la thoh ha ka shithi
La don ha *agenda*.

5. Ka arphew wei kan long ka thong
Ïa ktien Khasi nylla,
Kyntien ïasaid ha phi ka shong
Jingjop dei ka Lama.

6. Khublei leit suk sha shnong Delhi
Ngin ap ïa ka khubor;
Kane kan sah ha histori,
B'la jied ïa phi Kaitor.

U SAIPAN KREN BRIEW

1. Saipan kren briew ha man ki khep ki kam
Khlem u, kim lah, kim khih ki shong kuman
U Dieng sympat bym pang ba pyntrei kam
Pynsyaid ï'u briew, haba pla ka lait lan.

2. Babu phabu ha sor kumta ki mlien
Thyrnia u lam u ksai u shu bud beit;
Ki rit kyrdan ruh te, ki pun jingkieng
Dumok phi nud, haba nuksa ki peit?

3. Tang biang shi met. kiwei pyrkhat ym don
Kam barit eh, "ap shwa khyndiat" ki ong;
Sngewthuh kim kwah, haba ym don ka mon
Ha jing-lui-lui synei ki nongkyndong.

4. Baroh ki mane blei ïa u Saipan
Naduh shynrang kynthei la mon ki dem,
Ï'u rit u ria kumta lanot ka ban
Ï'u khun binong te em ka dei ka ktem.

5. Ka por kiwei kam long ei ei ha u
Ka tuh da bun ki ïa haba kim shlan;
Hynrei lada ki nud ai lad ïa u,
Ki kam kim ju sah teng ki her bran bran.

6. Nongkyndong lui lui tyrwa tang ka sha
Laiphew pela ka sha, kam dang shiteng,
Ki la dum buit tiaw la duh sngi duh ïa
Saipan b'la synjor, wow! ki ang tyngheng.

7. Mynta kumta seh mo ka ïaid ka kam!
Ngin ïoh lak naei ban pynsyaid 'ïar pdem?
Ngi mut nongtrei dei ban leh la kamram
U Saipan u phnieng shangkhawiah um rem

8. Saipan u pynshlur te ï'u briew ban tur
Ki harjait jingawria u shlan ban leh
Byrsieh ym tang ïa u hynrei ïa kur,
"Salia ïano", u ong, "Saipan u heh".

9. La heh ne rit kamai da la umsyep
Kam pher ïa jinglong briew ban pynkyrpang
Ban heh Saipan da ka bam sap bam klep
Ringswai mynsiem, wat la ka kpoh ka kdang.

10. Don lad ban kli noh ï'u Saipan bam klep?
Ba jait bynriew kan pynïeng biang la hok!
Sdang na lade shwa ba ka sngi kan sep
Wat ai Saipan ïa phi un ong "Ko lok".

18

KO JINGSUK

1. Ko jingsuk Ri nylla shano pha jah mynta?
Khun Khasi la sakma ha la ri ïaid ruma
Ha ki khriang jong ka wah ba khah snam pha jah mgai,
Na ki krem bad ki kroh, pha leit rieh khlem wan phai.

2. Pha synshar lut pyrthei, myn haba dang kynthong
Naduh thian haduh jrong pha phikir ïoh berong;
Khun bynriew um pyrwa ba ka don ka jingsuk
U trei smat te mynsngi, mynmiet pat u thiah suk.

3. Mynta pat pha sheptieng ï'u bynriew bun jingmut
Tang ka khlieh u kohnguh, ka mynsiem pat ka kput;
Don ba nud ban shaniah ï'u bynriew kum uta?
U tap khmat ïa lade , da ki jaiñ ïong u da.

4. U pynap da ka wait, da suloi ïa lui - lui
"Sei nga ong, ïoh nga dung ïoh nga siat wat mudui";
Dang don ma ban sngew shngaiñ ha kane te ka juk?
Juk kwah rhah, juk kwah spah, juk kwah suk, ym *jingsuk*

5. Ïap u duk, ban ïoh bam u hap shang har muluk
"Ale seh shong bad nga", u pyrta, "Ko jingsuk"!
Uba don u dang shlei da jingkjit na kiwei,
Snam ba ïong ñiangkuhiw um salia ka tuid ei.

6. Ka tyrut ka pasiaw ïa uta khwan lalot
Hok shongblei, Ri Khasi ki kylla long mulot;
"Wat aili, khun jongno, kur la jong tang ban ïoh"
Pyrta blei, na rymmiang, mynsiem dap ñiangraithoh.

7. Kti ba jrong, kat u Jom, ka kren briew na khrum miej
Jingbam sap ha ki kam bynriew um tieng um smiej;
Khmat ka ai dak ï'u briew ba don ei ei shata
Shangkhawiah ki da phnieng 'riew lui lui 'riew shida.

8. Ïa u duk ki tieng ïap ïoh pan, ïoh u shim duh
Da lyngkdong ki phai dien da 'mat dong ki peit suh,
"Heh" ka eh ba kin ong, tang ka ïoh te ki troh
Kim map na phang lin kim kwah tip naei u ïoh.

9. Ko jingsuk dang don ba dang kynmaw ieit ïa pha?
Ka Tyrut mait ma pha, ïa jyrsieh ba kynsha,
Wat la don ba byrsieh ri um snam 'ñi u kpa
Ïeng rasong sa shisien, khun Khasi khun khara.

10. Lada pha shu jah mgai, khun bynriew un ïap klep
H'u ingkhong shyllangmat, uba khwan tang shi met;
Hok jong pha sa shisien, ïeng dawa man ki trep
Lama *Jingsuk* jong pha, ai kan ïeng ha la khet.

U WOMPHEIÑ

1. Tring-tring *telephone* te kynsan ka riew
Ka step hynñiew Nailar 'dai phew hynñiew
Kynsan ka khubor ba kthang ka ïathuh,
U Wompheiñ ha ngi mynta um don shuh!
Kyndit te shiphang kumba ïuh tdong bseiñ
Kum dew ka dohnud ummat ruh ki jreiñ,
'Dongkor bym lah ngeit ïa khubor b'la phah
Don kyntien ban batai, dohnud b'la phiah?

2. 'Kumno, ne mynno, don bun ba kylli
Ka mih na baroh ba shaïong ïa ki,
Ki kjat ki her stet ban tip jingshisha,
Wompheiñ um don shuh, ym dei hamsaïa,
Pyrthei ka la dum kum lyput ka Sohra
Riewkhraw ri la duh, kane jingshisha,
Balei ko jingkhriat ba neh sah shi rta?
Ïa Wompheiñ pha bat ban pyjah kum Sisa.

3. Keiñ noh te katto mynsiem ka la dkut
Ka her noh sha dwar u Blei da jingmut;
Ma ngi seh hangne dohnud kaba pang
Ka sahnud, bynnud da jingsngew tympang;
Sah tang jingkynmaw bad sur ki ba tmang
Ïa kam ki jong u ha sur mei mariang
Ka Rngiew ka jong u, ha ngi kan ïai paw
Kum 'tiew spong Jaiñ khor ha burom u paw.

4. Ki kyntien jong u ki kyntien biria,
Nongpule jong u kim tip u phulia
"Ngin sa ïakynduh lada ngam ïapduh,
Lashai hapoh klas ïa phi ngan ïathuh"
Ka sur ka jong u riew kum mawsawa
Ka 'dong kor jong ki bunsien ka sawa,
Babu ba ieit eh mynta ngim ïoh shuh
Ym don nongmih pli ïa u ngi la duh.

5. Une mawnongrim te ïa u ngan buh
Ngan ñiew tang baroh katba nga kynduh,
Jingkhraw ka jong u Lurmiet tbeh jingshai,
Kum u khlur phyrnai, Hira mawlynnai.
Mano ban klet shuh ki kam ba shongsbai?
Jait bynriew u trei, lade um tyngkai,
Ka pyrthei ka tip u suhsieng iwbih,
Tiew dohmaw u dei dohnud u pynkhih.

6. Ha sngap keiñ mynta, na sdang ngan ñiewtang
Ki kam u Wompheiñ to sngap kiba bang,
Jinglong ba shisha na bynta ka ri
Ym ktien phlan duman keiñ, don nongsakhi.
Nongkyndong u long na Shnong Barato
Duk raitoi, masi u sharai shato,
La patlun shyrked u phong um sarong
Kjat khlem phong juti ïa raieh u prong.

7. Shi tarik Naiwieng ka snem laiphewphra
Ha shnong Barato ïa Wompheiñ la kha,
Sha skul u kwah eh ba un ïoh pule
Dung kura, u khaw jingthmu ban sule.
Dieng pyngkiang ki phnieng ha jinglong khynnah
Kum kyrteng um tieng u ïaleh pyrshah,
U tur ïa raieh u don la ka thong
Haba mon ka jwat, ïa jingeh u prong.

8 Ka hynriew phew ar dei snem ba Wompheiñ
U la ïaid lyngba khyrdop nar ba triem,
U ïakhun tyngeh la um ïoh leit skul
Sting lyngkor i mei, minot u kiew shlur.
San snem pat hadien, hynriewphew hynñiew
U Wompheiñ kum khlur ka bneng bym lah ñiew
U phyrnai ha la nongkyndong ba rit
Ba kyrdan *BiE.*, ïoh da jingsngewrit.

9. Baroh ki pyrto 'khynnah ap masi'!
Ba raitoi mynnor, mynta u pyni,
Kyndoi l'i ja kpoh u trei showkidar
Nuksa ba u sei h'u Khasi ba ïar.
Shuh shuh kiwei pat, ki kam, u bynrap
Kam thoh kot khubor kiwei u ïarap,
Tad haduh b'u ïoh ïa kyrdan *EmE.*,
Dohnud ka shlei miar da ummat ba kie.

10. Nang jwat te ka thong jingïaleh nang skhuiñ,
Wompheiñ um ju dom u wiat te rymmuiñ,
U tip ba ka kliar kane la jan poi
Jai jai te u bthei kum wahduid kyrsoi.
Bad kyndit une ha snem phra phew ar,
"La ïoh Ph.D Wompheiñ", ki phawar
Hoi kiw! ba risa ka shnong Barato
Ba la ïoh doktor nyngkong, ki pyrto.

11. Na shakri sorkar, sha ka kam hikai
U Wompheiñ u sdang ïa jingim thymmai,
Hynñiew snem ki ïaid tang ha Sankardev
Sa khathynriew snem ha NEHU u dep.
U la long Nongseng ïa *EmE* Khasi
Bad ruh ïa ka seng ki nongthoh Khasi;
U Kritik u ïeng kum u nongsakhi
Implanter bad ruh *Ropeka* pyni.

12. Dang ha rta ba tlem u Wompheiñ u sei
Khulom ksiar ba nep u khlem pynsepei
Snem hynriew phew wei u sei te kawei
Sumar na ki Nonghikai Bakla, hei!
U pynbud mar mar na bynta jong ki
Sa *Matrik Khasi Poetry Made Easy*
Saw snem pat hadien mih sa lai tylli,
Ka Mied Badum Kan Jah namar jong phi.

13. Ki ar pat dei *Ka Juh Ka Bor U Blei*
U Jisu Khrist U Pdiang ïa ki Nongpop, hei!
Dang bun bah shadien ngan thoh bad ngan ñiew
*Ki Sur N'Ka Duitara Ksiar h'*riewphew h'ñiew,
San snem kynthih pat u Wom u pynpaw
Meghalaya Year Book jylla u pynksaw,
Naduh h'ñiewphew wei haduh h'ñiewphew san
Kumno Yn ïatrei . . . sa kawei u ksan.

14. U don ruh byllai ki para nongthoh
Sha kajuh ka thong ba kloi ban kynjoh
Uwei na ki dei te u para kher,
Ïa *William Wordsworth*, *John Keats* ki ïa *share*
Nang tyllun ka por, jabieng ka nangproh
Jingbishar ba bniah ban thew ïa nongthoh,
U sei *Ka Poetry u O.M. Wahlang*
Ha h'ñiew phew hynñiew ban ïa ïohi lang.

15. Nangta u ïoh ksai bad bran u bud dien
Ka Poetry u Primrose Gatphoh ka sien,
Hangta la ïadei h'u khnam u ba shei
Ha sohpdung *Ka Jingbishar Bniah* la dei!
Kane te ka mih h'ñiew phew khyndai
Hadien ba u Wom u khan haduh lai
Ka sia kam pat lut, khulom ksiar u Wom,
History Ka Ktien Khasi, dang kodom.

16. Dei ha snem phra phew ba Wom u shong shit
Da jingieit la ktien ba dei ban pyntbit,
Na ka Hyndai Sha Ka Lawei u phai
Ka Jingpule Kyrpang ha ngi u ai,
U jngi ruh sha thwei ka mut dur mynnor,
Ka Burom Ba La Jah ka don la ki jor
Ka ishu khatduh Almanak Jylla,
Meghalaya Year Book kyrteng jong ka.

17. Ka snem phra phew wei ka snem ba kmen tam
Jingangnud Wompheiñ la ïoh pyntrei kam;
Ka dei ruh ka snem ba *EmE* Khasi
Ka la ïoh ban plie ha skul bah jong ngi.
Jingmutdur ba khlaiñ ki syrtap jabieng
Khleh sa ka tip aiñ, Wompheiñ um sheptieng,
U sdang thaw thymmai *Samla Nongkyndong*
Ïa nuksa ba bha ba nobel ka phong.

18. Kat nang thew sawar katta nang shai kdar,
Shaphang Ka Novel ka snem phra phew ar
La dei ruh ban nang bad tip ïa aiñ thoh,
ABC of Paper Writing, u thoh.
Ym pat biang pura ban tip tang khana
Donkam sa kawei, kata dei drama
Kumta phra phew lai dei *Ka Mahadei,*
Ba Wompheiñ u trei bad pynmih pyrthei.

19. U Mawjam sha kliar ïa samla pule
Dang donkam ban tei te naduh nangthie,
Te ha phra phew saw u nongthoh u don
Sa *HSLC Khasi Paper I,*
Ban tbeh jingshai shuh ïa samla ba ieij,
Ha snem phra phew san d'*U Prew* u pynsmiej
Da *Snap Bishar Bniah* ban kdew jingshisha
Ym don kynthoh briew ne ban shu wohnia.

20. Sa shisien ha ka snem phra phew hynñiew,
Mih pyrthei kham heh ka kot jong *U Prew*
U nongthoh u sngew ba ngim pat tip lut
Ïa jingthoh ba beit ktien Khasi kam kut;
Ka Grammar ka thew ïa ktien kaba im
Bad *Khasi Lit' Theory and Criticism.*
Ïaïong phra phew h'ñiew *Khasi Studies* u ban,
Haduh u Nohprah snem khyndai phew san.

21. *Ka Kwah Bym Ju Kut* u ai pat ha ngi
Shaphang Ka Ktien ruh bad *Khasi Poetry* . . .
Tang shi met um hun u khot kiwei de
Ha khyndai phew wei *Na K'wei bad Na Lade,*
Ha khyndai phew lai u nang ïai pyni
Halor nongrim *Ka Jinghikai Khasi;*
An Introduction to Lit'ry Research
Ba Wompheiñ u thoh, tih bad u *research.*

22. Ha khyndai phew saw sa jin saw u ksaw
Ha ktien nongwei la jingtbit u pynpaw
An Introduc'n to 'ristotle's Poetic
Ïa nongrim ki Greek ha ngi ruh u ktik.
Kawei pat *Research Methodology*
Ban pyntbit ïa samla pule jong ngi
Five Poetic Techniques sa kane ruh ish,
U thoh ruh ïa kot *Khasi Through English.*

23. Para nonghikai kum para u khroh
Ban ïa pynnoh lem l'u synniang ka thoh,
Ha Ki Sngi Jong Ngi BiE ki pule
Na bynta jingtip ba bniah ban sule.
Dang byllai kyrhai bad bun ki syrwet
Wat ngi la sdang klet *La Dkhut U Sohpet*
Kane ka kut na *Burom Ba La Jah*
Ïoh ngi shaïong ngaiñ bad lynti ngi jah.

24. Kiwei pat ki kam ieit ri u bynrap
Da jingsngur mynsiem la ktien u ialap,
U da thrang hir ban ithuh ktien Khasi
Da kynhun Sahitya Akademi.
Ïa u te la jied ban mih khmat nangne
Sha Delhi un ïasaid kam ban sule
Haduh mynta ruh ym long kam satia,
U leit da sahnud mano ban salia?

25. Lada ïa la ktien la ithuh shisha
Jait bynriew rit paid ngim long shuh mynta
Mynsiem jong u ruh kan shongsuk kynjai
Ba ïa jingangnud jong u la bujai,
Dang don mo kum u ba ieit ïa la ka ktien?
Tiew pathai khubor jait bynriew la sien
Ha man la ki khep ki kam ki kynduh,
Ngi nam te kyrteng Wompheiñ ngi la duh.

26. Ban ñiew tang ngam lah, nga jaw ki ummat
Wompheiñ ba ieit eh na ngi u la khlad,
U buh nam lade da ki kam u leh
Hangno don kum U kyrteng ban pynneh?
Kam ba U la leh ngi nam bad ngi ñiew
Sah tang jingkynmaw ha rngiew bym lah thew
Te khatduh ïawai u waidong ngan ai
Da kyntien wai wot ïa u ngam tyngkai.

27. Shongsuk keiñ hangto bad ka mei ka ïaw
Wat la ngi bynnud bad mynsiem ka diaw
U long u 'riew ngeit um ïap sah shirta,
Te ngin dukha lei? Kata jingshisha
'To khie phi nang jam sha shiliang duriaw
La deiti ngin leh, ïa phi ngin kynmaw"
Mynsiem ka jong phi kan ïoh jingjah thait
Shaduh bymjukut ha Snam ba la sait.

EPITAPH

Kumba la long te ka Hukum ka Bor
Hangne Wompheiñ un thiah jah thait shipor
Jingshai Bneng ha u dang step kan tyngshaiñ
Ynda turoi bneng kan rwai bad pynshngaiñ
Ki Kam ba khraw ha pyrthei u pynpaw
Un pynkhreh ïing shongneh burom bakhraw
Un nym thait nym sliang shuh junom un her
Sha ïing U Kpa ha kut shadem Un kner.

U NGA

Man la u briew jinglong bapher
Ma phi ma nga, ma u ne ka
Ki sap ki phong ha u ki mer
U Blei ïa ngi la sam bynta.

Nongmang u don uta u dei
U Trai Nongthaw u Trai Nongbuh,
U briew ban kynkok te ym dei
Ïa la ka bhah ba Blei la buh.

Ka siat 'matïong wow jingjyllei!
La eh shisha te ban sngewthuh
Nangno ka jot hangno ka pei?
Da bishar briew ym sngewthuh shuh.

U khung la jong une ïong ngaiñ
Tare ruma wat haba shai,
Ka rkhie tohhoh bad ka sngewshngaiñ
Klet noh ïa la ki ktien ṣhongsbai.

"Kum *nga* ym don da kumwei pat"
Tang kiwei imat kiba tlot,
Hynrei ynda ki san irat
Kum shiah ba sahkut ha u pdot.

U *nga* khatduh u khan de jlang
"Pleng dei tang jingkop pia jong nga",
Jingtrei jar jar ki kham tyrsiang
Ban paw kham bha ban ïa u *nga*.

"Kiwei ki dei tang ki 'tieweit
Tang *nga* nga dei 'tiew spong jaiñ khor",
'Tieweit u kylla tiew dohmaw
Duh thiah mano? Hap dih d'i khor.

Dang don jingbieit nalor kata?
Ka rkhie tohhoh ka rkhie khatduh
'Ha nga ha nga' shu ha shi ha,
Bynñiaw b'u tiew lyngsngun u phuh.

Ka khlieh kada kiwei ki don
Ïa lade pat ka khlieh koh 'siang,
Minot shida ka jwat ka mon
Jingjop khatduh yn pyntyrsiang.

Hei, wat kheiñ beiñ ho da ñiew kor!
Jingshah rkhie beiñ dei ki maw jam
Baroh ki ummat don la dor
Ban ïoh ban kynjoh sha ka nam.

Symboh ba khlem symbai lawei
Longlehnohei shisha ban buh
Ï'u kseh symbai ban pynkyrsei
Sha thong ban poi da jingtynjuh.

HIMA SHYLLONG

(KA PAH SYNTIEW)

1. Khana pateng hyndai ka ong
La don kawei ka briew,
Ha Krem Marai ka sah ka shong
Hangta ka sah wei briew.

2. Ka briew ka briew ki ïa khana
Ki khynnah ap masi,
Ka mih shongkai bar krem hana
Ka rung tang briew ïohi.

3. Ym don ïa ka ba lah ban kem
Ka sian haduh katta,
Ka lynti khim tang ban shu dem
Ym lah ban rung satia.

4. Te ha kawei ka sngi u mih
U Sati Mylliem Ngap,
Ki lad ban kem ha u ki khih
Ka Buit khatduh u lap.

5. U rah u 'tiew pathaw ha kti
Ban pah ban khroh ïa ka,
Haba ka mut ban kner la kti
Kti u ran dien na ka.

6. U leh kumta ba kan dup mih
Shabar de bluit na krem,
Ka kner ï'u 'tiew pathaw ba khih
U de te trait u kem.

7. U ïalam bran ïa ka sha ïing
Baroh ki ïa lyngngoh,
Kyrteng thymmai ïa ka ki sin
"Ka Pahsyntiew" b'la ïoh.

8. Ka Pahsyntiew naduh kata
Ïawbei tynrai ka long,
Ka sah pateng ha ki khana
Ïawbei ki Syiem Shyllong.

9. La ri sumar ïa ka shipor
Da ki kur Mylliemngap,
Ka shat ka kheiñ ka kup ka lor
Sa khatar snem ka ap.

10. La ri ïa ka kum khun pyrsa
Ha ïing ki Mylliemngap,
Ka Pah syntiew ka sngew muja
Ban shad ban rwai artad.

11. Ka ju ïawer ïa kiwei de
Khynnah ban hikai shad,
Ka phuh ha la i rta dang khie
Jinglong samla ka mad.

12. Ynda ka ïa ïa ka la dei
Ka briew ban ïapoi kha,
Ki jied u rangkynsai uwei
Kongor Nongjri ïa ka.

13. Ka shong suk te bad la u tnga
Lai ngut ki khun ka ïoh,
Kynthei shynrang ki ïa im bha
Da jingieit ka jụ khroh.

14. Ynda ki khun ki la san bha
Ka Pah syntiew ka phet,
Shata sha krem ba mih mynshwa
Khun, tnga ka ieh jyndet.

15. Yn leh kumno ka por la dei
Ïa Pah Syntiew ban jah,
Khana ka sah ha ka pyrthei
Syiem blei la nam ka sah.

16. U khun shynrang ka Pah Syntiew
Dei tang ma u ba bit,
Long syiem Hima Shyllong u kiew
Jait syiem ki tang, u kit.

17. Te ïa Hima Shyllong ki seng
Nongbah kaba nyngkong,
Ka shnong Bisi hangta ka ïeng
Ba jait syiem blei ki shong.

18. Ki syiem Shyllong naduh kata
Khana pateng ki ong,
Ba Pah syntiew ka dei kata
Ka khun u 'Lei Shyllong.

19. Ki Syiem Shyllong ki kheiñ sang te
Baṇ shong kha Mylliemngaṗ,
Namar ki dei ma ki ba ri
Ïawbei ka kiaw u ngap.

20. Ki kheiñ sang ruh ban bam pathaw
Namar ïa ka la pah,
Da 'tiew iwbih ih rong pathaw
Samla bha briew la rah.

21. Kumta sngew dei ka niam ban don
Ka Sad Sunon ki tei,
Synshar khadar ruh dei ban don
Ban suk u paid kynrei.

22. Ïing sad ki tei ha thaiñ Nongkseh
Ryngkat ka niam rukom,
Baroh ka shad ka kmen ka neh
Ryngkat akor burom.

(THMA SAWKHER LAI LYNGDOH)

23. Katba ka Sad Sunon ka ïeng
Ha synshar suk shipor,
Ïapher jingmut kynsan kyntreng
Basan Swer leh don bor.

24. Ha por ba ïingsad ïingsunon
Ka dang don ha Nongkseh,
Ka kwah synshar ka kwah leh mon
Basan Swer u pynkhreh.

25. Ki lai Lyngdoh Pyngrope, Nongkrem
Rangkat Lyngdoh Mylliem,
Ki ïasuh buit ba kin pynrem
Ban pynduh jait jait Syiem.

26. Lyngdoh Nongkrem naduh kata
Ka sah ha ka khana,
Bad ka long Syiem Hima Shyllong
Ka sah ha ka kajia.

27. Naduh nangta sa mih kane
Jingong "thang lieh thang ïong",
Hapdeng u Lyngdoh Nongkrem te
Bad Syiem Hima Shyllong.

28. Dei nangne keiñ ki ïoh ban ong
Thma Sawkher Lai Lyngdoh,
Ka peit ka i Basan Tyngkong
Ïa kam ïingsad baroh.

29. Lyngdoh Pyngrope u don bynta
Pynïapoi kha jait Syiem,
Ki leh jubor ong ka khana
Ha khmat jong u ki liem.

30. Kumta ban wanrah ïa ka daw
Ki sei uwei kongor,
Da u matlah ba pli ki shaw
Ban pynpoi kha jubor.

31. Ka khun Syiem te kam don kyntien
Ban ong da kumwei pat,
Ki bakhraw ka Hima shisien
Ki law ïa ki sohsat.

32. Bakhraw Hima ki sngewsynei
Ïa apot ka khun Syiem,
Kumta ban pynpep ki sngewdei
Ï'u kongor na ka syiem.

33. Ki pynpep noh ïa u matlah
Bad khun Syiem ban ïabia,
Niam ring kongor pynpep ym lah
Ha kata hi ka ïa.

34. Kumta ban pyndep ïa kata
Ring kongor hangta hi,
Uwei na pdeng paidbah hangta
Uwei u rang Khasi.

35. Uta u dei u khun raitoi
U khynnah ap masi,
Hynrei khun Syiem kam don lad toi
Ka hap kohnguh ïa ki.

36. Hadien shipor ka suk ka saiñ
La mih ki riew bishni,
Ban pynpait it ki ïaid kyllaiñ
Pynduh jait Syiem ki sni.

37. Ki thmu ban thang ïingsad sunon
Ban ïap duh ka jait Syiem,
Hynrei ki briew ba bha dang don
Ki rah khubor sh'ki Syiem.

38. Ki Syiem ki la kyntait ban phet
Ha la ïing ki kheiñ duh,
"La ïap la im nangne ngim phet
Hangne ngin ïap jynduh.

39. Kumta, nongrah khubor u lait
"Ai tang iwei na ki,
I Khun Syiem kynthei ban sah jait
Ïa i nga kloi ban ri".

40. U rah de bak ïa i khunlung
Khun syiem ha la ka kti,
Ka ksiar rupa u song kyndung
Ryngkat ka bam ka dih.

41. U shongthait de halor u lum
Ban peit khatduh ïing sad,
Kyndit ka ding ba klang ka klun
Nangta te u her krad.

42. Ïa ka khun Syiem u pynphet rieh
Ha kawei ka Hima,
Sha thaiñ Sepngi na ri Khasi
Nongkhlaw la khot ïa ka.

43. Ïa ka khun Syiem la ai ri noh
Ha arngut shi tymmen,
Tymmen lyngki ba khun kim ïoh
Ki pdiang da kaba kmen.

44. La ai ruh de ka ksiar rupa
Ryngkat ka bam ka sa,
Ba kin pynsan pynheh ïa ka
Haduh ba kan samla.

45. Ynda la poi ka por tymmen
Kmie kpa ting kim lah shuh,
Ban trei pynbiang bad ban pynkmen,
Ksiar rupa ki die duh.

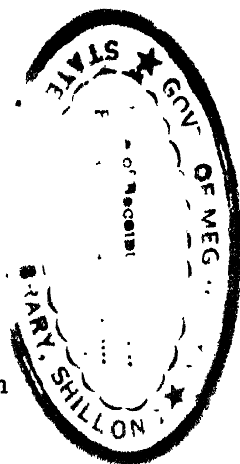
46. Ka ïew ka hat ka la khih wur
Ban peit katta ka ksiar,
Ym don ba kot bad ba nud tur
Ban thied katta ka mar.

47. Kata khubor ka poi sh'u Syiem
U la phah khot ïa u,
Ynda u la tohkit hadien
U shem ka khun Syiem du.

48. Kumta mar mar u la phah khot
Ïa ka khun Syiem Shyllong,
Ban shong ban sah noh bad ki Syiem
Haduh samla kan long.

49. Hadien kata la biang ka ïa
Bad ka ban ïapoikha,
Ha niam rukom u ïapoikha
Ka kmen haduh katta.

50. Ka Mahadei ka ïoh ki khun
Na u Syiem ka Nongkhlaw,
Arngut ki khun kynthei nylla
Ki kmen ki ïa im bha.

51. Ki sngi ki leit ki sngi ki wan
Hima Shyllong hangta,
Ka wan nem sniew kaba jur than
Ïap tram u khaw u kba.

52. Ka lyer u phria ki shoh khlem por
Ka rep ka riang la sniew
Rasong, Nongjri ki thaiñ ri War
Ki mad shisha 'nem sniew.

53. Dei tang uwei napdeng tymmen
Uba shem phang shisha,
U sei la daw ba biang ban shem
Bym don synshar Hima.

54. Ka shnong ka thaw ka sdang pynïeng
U klong u skaw hangta,
Dang sah jait Syiem kum khlur ka bneng?
Ha shat kheiñ pynshisha.

55. Ban pynksan te ïa daw shisha
Nongshat u pom lakait,
U thong yrtad ryngkat ka nia
Shipruh ka sei lakait.

56. Hangta la pynshisha jait Syiem
Kam pat dei ka ïap duh,
Jingkñia ka kup ka don khun Syiem
Shaphang Sepngi ka juh.

57. La phah ban swar sabut ban sei
Hangno ka don kata?
Hima Shyllong mynta la dei
Ban lap ïa jingshisha.

58. Kumta sabut ki lap hadien
Ka dei ka Mahadei,
Ka dei ka khun Syiem b'la bud dien,
Ban ïoh ïa ka ki dei.

59. Hadien ka jingïasngewthuh lang
Ryngkat bad la u tnga
La shah ïa ka ban wan phai biang
Sha la paid ka Hima.

(Ka Khun Syiem Shyllong)

60. Ki khun hajar ka it Hima
Ki ïeng ka ksing ka dhah
Ban leit shaw la khun Syiem shisha
Raid Mawshai ki leit rah.

61. Don bun jingeh ba Syiem kan wan
Bakhraw kim kwah ïa ka,
Ki hap thaw lad ban lait de bran
Khun Syiem na ka jingma.

62. Ki hap leit shaw ïa ka na jngai
Kyllaiñ naduh na Bhoi
Ka Ïapngar dẹi jaka ki ai
Ba Syiem kan ïoh ban poi.

63. Na Ïapngar ki poi sha Nongjrong
Ban shongthait de shipor
Nangta sha Mawkynrew ki prong
Ba Syiem kan ïoh ka bor.

64. Nangta ha shnong Lynshing ki poi
Ba don kawei ka Krem,
Ki pynrieh de jait syiem ban roi
Ïoh nongshun u apktem.

65. Ki khot ïa ka naduh kata
Ka jaka ki krem syiem,
Ka don ka jingïatang hangta
Hangta kin shong ki Syiem.

66. Hangta ki pynlong ka Dorbar
Mano ban bsa jait syiem,
Mano na nongshun ban Korbar
Ïoh duh jait ka jait syiem.

67. Kumta Dorbar dorsha ka rai
Ban sumar te ki dei,
Thangkhiew, Nengnong, Mylliem, Mawroh
Ïa Syiem wat ieh jyndei.

68. Ïa bam ïa sa ban peit ban i
Ki dei kine lai kur,
Rasong, Rangphlang bad ki Nongjri
Kin len lade ban tur.

69. Na Nongshun pat ki ban pynphai
Tang ar kur kin pyndem,
Kitą ki dei Mawlieh, Mawshai
Na ki thaiñ Langkyrdem.

70. Ki syiem bad la ki khun ki sah
Shipor hangta ha krem,
Haduh ba jingkynad ka jah
Ka mih de bak na krem.

71. Hangta ki lam ïa ka shawei
Sha kawei ka jaka,
Ka shnong Nongkhlieng te ki sngewdei
Synshar hima hangta.

72. Hangne ruh tang shipor ka shong
Ki kam ba ki dawa,
Sha Lyngkyrdem ka dei ka thong
Ïa ka ban shong hangta.

73. Ki Seng hangne Synshar Khadar
Ryngkat ka niam rukom,
Ki lum u paid ka it ba ïar
Ki tei ïingsad Sunon.

74. Tang shipor te ka ïeng rasong
Ka it hima Shyllong,
Mih sa kawei de jingïamong
Na ki khun Syiem Shyllong.

75. Kata ka dei na jingpoikha
Ki arngut khun kynthei,
Ka Syiem shyllong pat kam don nia
Ïa khun ban ong kumwei.

76. Kumta na khun kynthei nyngkong
Hima Khyrim ka mih,
Bad na ba ar kumta ki ong
Hima Mylliem ka mih.

77. U shongkha ka khun Syiem ba ar
U dei u nong Mylliem,
Hynrei kam don ka suk synshar
Bad jingsngewpher ba triem.

78. Kumta ki phiah synshar khadar
Ka niam ka sah kawei,
Ym don ïingsad ruh ha ki ar
Hynrei ki buh kawei.

79. Kumba ka niam rukom Khasi
Syiem sad ka dei ban long,
Ka khun nyngkong ka peit ka i
Ba long Hima Shyllong.

80. Ki por ki ïaid ki por ki krih
Ïing sad ki thmu kynriah,
Na Lyngkyrdem sha Nongkynrih
Ki shem kam biang sabiah.

81. Lyngdoh Nongkrem te u pynpaw
Ban ïasuk sa shisien
Thanglieh thangïong ban loit ban law
Ban lait ka jia bunsien.

82. Kumta da jingmynjur ka long
Ba sa shisien yn tei,
Ïingsad sunon kan neh kan long
Ha shnong Nongkrem kan sei.

83. Hima Khyrim te ka long trai
Ki raid hynriew tylli,
Nongkrem, Lawai, Mawlieh, Mawshai
Nongkynrih bad Nongjri.

84. Don ruh napdeng kita ki raid
Ba la phiah ha ki shnat,
Napdeng ki raid ba kham bun paid
Mawlieh Mawshai ka shat.

85. Kita ki shnat raid ki ju ong
Ki dei ki shnat phra blang,
Sa phra blang pat sha Bhoi ki shong
Na thaiñ Mawshai ki phriang.

86. Na raid Mawlieh pat ki phiah shnat
Ki khot ki khatarblang,
Ïa ka synshar kine ki shnat
U Sordar u pynbiang.

(Ka Jingpynkynriah ïa ka Ïingsad na Nongkrem sha Smit)

87. Katba Ïingsad ka ïeng kynthong
Ha shnong Nongkrem hangtei,
Kyndit ïingsad ka pluh ingkhong
Ki hap kynriah shawei.

88. Dorbar ka rai ban pynkynriah
Sha kawei ka jaka,
Jingbym sngewthuh jingmut ka phiah
Kumno yn leh ïa ka.

89. Kumta sha Smit ïa ka la rah
Ha jaka kaba biang,
Haduh kine ki sngi ka sah
Hangta ka kam ïaid biang.

90. Ka jingkynriah sha Smit ïa ka
Ka don hi la ka daw,
Lyngdoh Nongkrem u sei ka nia
Ha Bujai blang un paw.

91. Ïa bujai blang hadien kata
La bat da ki bakhraw,
Na Raid Nongjri ki dei kita
Dkhot u tyllai ki law.

92. Ka ju ïai long hi bun ki snem
Kumta ka bujai blang,
Juban la khlei Lyngdoh Nongkrem
Shisha um lah pynbiang.

93. Lyngdoh Nongkrem um lah pynbiang
Shawei u hap kit khia,
Hima Sohra u bujai blang
Ka Niam thang syiem Sohra.

94. Kumta ki ïaid ki sngi ki ïa
Ka sah ha ka khana,
Ka Bujai blang haduh mynta
Nongkrem um ai satia.

95. Kumta ka ïingsad ïingsunon
Ka sah hangtei ha Smit,
Kawei ka niam, ka eh ka shon
U Syiem u Kmie u kit.

96. La niam rukom pynneh pynsah
Ka shad ka kmen hangta,
Por ka kylla, shad niam ka sah
Ryngkat ki duhalia.

97. Te na khana ba mynkulong
U khun Khasi khara,
U tip kumno Hima Shyllong
Ba la saiñdur ïa ka.

KA SOHLYNGNGEM BAD U RYNÑIAW

(HARUD NONG)

Ka Sohlyngngem ka thei bha briew
Ka ïaid kai harud nong,
Kyndit u rang Rynñiaw wei briew
Tang i u khot "ei kong".

Phi leh aïu wei briew shane?
Ka ïohsngew don ba kren
"Nga wan kheit 'tiew khlaw, peit kine!
Bad wan ïaid kai myllen".

"Kyrteng jong phi kaei mo kong?"
Ïa ka u kylli pat
"Nga dei Lyngngem, *Ngem* ki ju ong"
Ïa u rymmuiñ ka wiat.

"Nga pat nga dei u rang Rynñiaw
U khun binong bishon
Nga shong nga sah hangthie ha khlaw
Shane ïaid kai nga mon".

"Te ïa kong Ngem ngin ïaïaid kai
Hangthie ha kham pajih"
"Mynta ym long bah Ñiaw, lashai
Nga kular ngan wan mih".

(KA KHUN TIP ÏING)

Ka Ngem kam nang thiah ka lynga
Ha kata hi ka miet,
Shadem ka pluh ka sdang tyrha
Ïa Ñiaw ka la shoh bieit.

Ha step babud ka Ngem ka khie
La kam ka trei bran bran,
Da jinglyngngoh peit ieit ka kmie
Ïa khun ba trei kloi lan.

"Balei keiñ khun phi smat katne
Dang katta kam la dep?"
"Ngan smat kumno nga trei kumne
Shwa ba sngi kan sep".

Tang dep ka ïing ki jaiñ ka song
"Mei ngan leit sha shyngïar!"
"Ïa wan mo khun", ka kmie ka ong
"Ba phin ai bam ki syiar".

(U KHUN BAIEIT)

U Ñiaw kum ka u sngewpisa
U ïaid sharum shaneng,
Wei briew u thnum u ñiew kynta
U khmied ki khlur ka bneng.

Ka kmie u Ñiaw ka la i pher
"La jia aïu ïa phi?"
Jubab pynstet, "Ngam shym sngew pher
Nga dang wan kumne hi".

"Ïathuh seh syiem ïoh ba phi ñiun
Ïathuh seh ha i mei,
Ko syiem jong nga jylluiñ lymphuiñ
Ban len n'i mei ym dei".

"Nga shu sngewthait ba nga leh kai
Hynne bad la ki lok,
Namar jong nga wat nym khuslai
Mei ha phi nga phla hok".

"Koit koit keiñ khun, katta la biang
Ïa ïa ngan khat ja noh,
Ban ïoh sait kloi ki khiew ki pliang
Bad dang shai ngin thiah noh".

U Rynñiaw dei u khun marwei
Baieit eh jong ka kmie,
Ka thung syiem ïa u ha pyrthei
Ha u dohnud ka kie.

(HA JAKA KYNDUH)

Ka lashai te kane la wan
U Ñiaw u la ap lypa,
Jaka kynduh ka her te bran
Kumba la mut lypa.

"Bah Ñiaw phi la da poi slem ne?"
"Em phi dang kumne hi",
Sha ka u phai, "Kong Ngem ale
Ngin ïashong kai hangthie."

"Kong Ngem ha phi nga kwah ban phla
Balei nga sngew pisa,
Kyrteng jong phi nga khot ruma
Baroh shimiet shiïa".

"Nga ruh bah Ñiaw ha phı nga phla
Ïa phi nga ïai kynmaw,
Mynno mynno ngam long kumta
Khlem phi nga sngew nga blaw".

"Kumta seh pleng phi ruh phi sngew
La trei ka 'lei jingieit,
Shadem ba pluh kum 'dok kynshew
Ban khlei ym don thylliej.

"Nga kwah tyrwa ha phi mynta
Ïa jingieit ba nylla,
Lada phi pdiang ha nga to phla
Mynta hi tang ha nga".

"Bah Ñiaw nga phla ïa phi nga pdiang
Dohnud ba lung jong nga
Shim ïa jingieit kyndup kylliang
Ha phi nga theh mynta".

Syrtap jingieit dohnud ba thaiñ
Da jutang ba ki khlei,
"Ngin ieit kumne ngin ym lehraiñ
Hakhmat u briew u Blei".

U lam ïa ka sha 'law kynjah
Teng teng ban leit bam lyer,
U syaid wat ha sangam bapjah
Sha ri phoh sniew u her.

Dei tang bad ka ïa bneng u mad
Hangne ha sla pyrthei,
Ka ruh ha u ka sngew ka mad
Ïa jingsuk bneng bashlei

"Ko thiang jong nga nangno ngan ïoh
Kum phi ym don shisha",
Ïa ka u khroh ïa ka u doh
"Phi dei ka ksiar nylla".

"Phi ruh ko 'Nai khatsaw synñia
Tang ma phi ha pyrthei,
Kum phi jylluiñ lymphuiñ shisha
Hangno ngan shem kynrei?"

"Phi thiang kham palat ïa rew ngap
Nga shu ïai jawdud sah,
Ha khuiñ dohnud ba bun syrtap
Jong nga phin ïai shong sah".

"Dohnud un bthei ha phi nga khlei
Ba ngan shong sah bad phi,
Pyrthei kan ing kan kylla dpei
Ngan ieit tang ïa phi hi".

"Lada u Tngam, Wanduh u kit
Ban pynpaw la jingieit,
Jingïap ko Ngem kam lah pynwit
Ba jingieit la suh thied".

"Nga kloi ngan klan umbah um saw
Bad phi ban don ryngkat,
Ngan pat rangbah raidieng raimaw
Ngan im ngan ïap ryngkat."

"Ka spah i mei, ka ïing bangla
Bad phi kim long ei ei,
Jingtngen mynsiem ha phi nga phla
Tang ha phi ki kynrei".

"Erïong 'erngit to ai kan beh
U Kyllang la un wan,
Bad phi keiñ ieit dohnud b'la speh
Nga khlei la ka juban".

"Ngan nym leh beiñ ne shet kylla
Ngan ieit tang ïa phi hi,
Phi ruh ko ieit ha nga to phla
Kynmaw kane ka sngi".

Ka Ngem shadem jong u ka dem
"Ko syiem dohnud jong nga,
Ha phi dohnud nga la pyndem
Balei phin sngew dukha?"

Kumta da bun ki sngi ki ïa
Jingieit ki ïa phylliew,
Jaka sangam ba tngen shata
Sha jaka kynjah briew.

(KA KHUN KOHNGUH SNENG)

Jingieit ba teh syrdoh jong ki
Baroh ki ïakhana,
Harum haneng syngkien lynti
Khatduh sha kmie jong ka.

"Sha khun phi ïaieit bad u Ñiaw?
Ïathuh hok ïa i mei",
"Map noh ko mei" ummat ka jaw
"Ba phi ïohsngew ka dei".

"Wow! khun kynrad kumno kumta
Phi leh lyndet ïa nga!
Bad khun binong phi ïasngewbha
Burom ïoh duh shisha".

"U ruh u ieit te mei ïa nga"
Ka phai ktien ka Lyngngem,
"U la kular ha nga u phla
Ïa la jingieit ba tlem".

"Un ym ieh beiñ te mei ïa nga
Wat la nga dei ka duk,
Na u nga ïoh jingieit nylla
Bad u nga tip ngan suk".

"Em khun kumno kumta phi ong?
Jingieit dei tang phohsniew,
Ban ieit bunsien ka ju pynmong
Ïa ki khun duk ki briew".

"Da sngap keiñ khun sotti nylla
Ko dap kynthei i mei,
Ïoh khun binong un shet kylla
Hangta phin kit khoh pei."

"Nga la ïohi ka sngi u bnai
Bad ïa pyrthei kynriang,
Ki jingkular kin long kam kai
Ha dohnud ba kynriang".

"Nga tieng te khun ïoh un leh beiñ
Ïa phi ka khun rangli,
Phi kloi ïa dohnud ban ïapeiñ!
Hangno burom jong phi?"

"Ko paila ksiar da sngap kyntien
Jingsneng i mei wat klet,
Jingsuk phin ïoh ym tang shisien
Ïa u phi dei ban klet."

"U khun bakhraw u khun binong
Um lah kynrei kum phi,
Phi seh ka khun duk ba raitong
To sngap ka jingpyni".

"Nga sneng keiñ khun shuwa ban dier
Ba lade nga la mad,
Kohnguh keiñ paila ïoh lap dier
Ïoh ba kum nga phin mad".

"U kpa jong phi ruh um shym pher
Na Rynñiaw ba phi ieit,
Hynrei nga i ki dak bapher
Ïa nga u shu pynbieit".

"Ngam kwah keiñ khun phin long kum nga
To da pyrkhat puson,
Lada jingsneng jong nga shisha
Ha phi ki lah ban shon".

"Bad u da lei lei ngan ym suk
Kata ka dei ka rai,
Namar jong phi ka khun baduk
Ngin sa ïapeit lashai".

"Nga tip ka eh keiñ khun phin bthat
Ïa syrdoh ba la teh,
Hynrei ko khun to da pyrkhat
Ïoh ba phin mad jingeh."

"Dohnud kan pang ïa mynta hi
Pyneh seh khun i mei,
Por kan ïalam phin klet suki
Burom to ri synei".

Ka Sohlyngngem ummat ka jaw
Katba ka sngap kyndiang,
Jingsneng ka kmie dohnud ka khlaw
Ban kohnguh ka hap pdiang.

"Keiñ noh katto mei ka la biang
Nga la sngewthuh baroh,
Ban ri burom ka ïing nga pdiang",
Kylla ïa kmie ka khroh.

"Ïa la jingieit sotti ngan pli
Nga kham ieit ïa phi mei,
U rang Rynñiaw seh uba pli
Kyntien aïu un khlei".

"To shah keiñ mei khatduh ngan leit
Ba ngan ïashem khatduh,
Ha u ngan phla da kaba beit
Ba ngin ïakhlad jynduh".

(DOHNUD B'LA PAIT)

"Ko ieit balei phi dum ka khmat
Phi sngew pang ne kumne?
Ïathuh keiñ ieit kaei sohsat
Phi kylla dur katne?"

"Mano keiñ ieit uba pynthut
Haduh katne phin long?
Ïathuh ha nga, ieit ïathuh lut
Bad phi jingeh ngan prong".

Bhu ïam ka Ngem ka kren teh teh
"Ko ieit dohnud la pait
Katto la kut juban b'la teh
Ha pyrthei sngi ba lwait".

"En noh ko ieit da ïathuh bha"
U kdup ha la shadem
"Phi mut aïu ngam sngewthuh bha"
Ïa ka u khroh pyntngen.

Ka Ngem ka ñiad la ki ummat
Ka sdang ban ïathuh jai,
"Baieit ka eh na phi ban khlad
Ïa jingieit b'la bujai".

"Ko thiang jong nga ka ding la klang
Katto te tang ïa ngi,
Dohnud la mong dohnud la pdang
Ïa nga bad tang ïa phi".

"La pait ko mawsiang bneng jong nga
Katto la kut ka ïa,
Kum lput ïong ngit napoh ramïa
Un kah baroh shirta".

"Balei keiñ ieit phi kren kumta
Nga leh aïu ïa phi?
Ba phin kren kut da 'tien ramïa
Ban mong dohnud jong phi?"

"Nga la bakla aïu? Ngam tip
    Ïathuh seh ieit ha nga,
Nga kloi ïa ding ba ngan pynlip
    Ïa phi ban pynsngew bha".

"Nga la kular ban ym pynmong
    Ïa phi da lei lei ruh,
Hynrei kumno kumta phi ong
    Ïa nga da ktien tynjuh?"

"Dohnud kan pait lada nga duh
    Ïa phi baroh shirta,
Jingmong kan im kan ym jem shuh
    Namar phi dei jong nga".

"Keiñ noh seh thiang ngam lah shah shuh
    Dohnud la kum ban bthei,
Kum dew duriaw bym lah tem shuh
    Da kyntien ba phi khlei".

"Nga hun te ieit ban don ryngkat
    Tang bad phi ha pyrthei,
Phi khlem pynmong pynjaw ummat
    Ïa nga naduh mynwei".

"Kum phi haei ha bneng ngan shem
    Lane ha snieh pyrthei?
Phi long u syiem ha kut shadem
    Ba nga thung syiem marwei".

"Te kaei heit kaba pynmong
    Ïa phi ban kren ruma?
Kumba ngi ieit to ai ngin long
    Ko paila ksiar jong nga".

"Ko ieit nga tieng nga tip phin mong
Lada ïa phi ngan phla,
Hynrei ban set na phi ym long
Ïap im jong phi jong nga".

"Ïathuh seh syiem nga kloi ban sngap
Kaei phi don ban ong,
La thiang ne kthang ngin ïa bynrap
Wat la dohnud kan mong".

"Haba kumta da shah shkor bha
Kane dei ka khubor,
Im suk i mei bad im sngewbha
Jingieit hap kdiah jubor!".

"I sneng i kraw ïa nga kumta
U khun binong phi long,
I kwah para baduk ïa nga
Duk suk u ban tynrong".

"Nga la ïasaid naduh dohnud
Hynrei ym lah pynjem,
Ka ding ba klang khlem da buh pud
Ïa ka te ngam lah tem".

"Ban pynlah la i mei nga sngew
Ka pap te ha pyrthei,
Jingieit sotti ba ngi kynshew
Katto long lehnohei".

"La ïa phi ngan ym ïashem shuh
Khatduh lait tang mynta,
Jingieit jong phi ngan ym klet shuh
Shaduh ba kut ki rta".

Ummat ki jaw katb'u dang sngap
Dohnud la khlong thylli,
Ïa ka u piam u kdup artat
"Baieit ngan duh ïa phi!"

"Koit Ieit ban ong kumwei ngam dei
Nga sngew ngi dei ban shah,
Ban pynlah ïa i mei phim dei
Ïoh ym shem bha sabiah".

"Kan bha ngin sah kynmaw tympang
Dohnud kylliang b'la ai,
Wat la dohnud jong ngi kan pang
Kupar jot b'la thoh sbai".

Ïa ka u kdup khatduh u piam
Ha ki ksang kti ba khlaiñ,
Ka ruh ka kdup ieit mar kylliang
Ka pat ka dohnud jraiñ.

"Ngan kynmaw sah jingdoh bathiang
Rymmiang shyntur balung,
Ngan kit bad nga jingiwbih thiang
Ba mih na thwei myllung"

Ka ruh ka jaw ki ummat brup
Ka doh ka dait ïa u,
U ruh kylliang u doh u kdup
U ïam rangbah de bhu.

Slem slem ki piam kim pyllait shuh
Kim kren shi kyntien ruh
Sha thwei mut dur bym lah ïathuh
Ki jngi arngut khatduh.

Suki u pyllait de ïa ka
Khatduh u ong, "Khublei,
Khie Ieit leit suk sha la jaka
Sha ïing ba ieit i mei".

"Nga ruh naduh mynta ngan her
Sha ki 'law bah 'law san,
Ngan kit jingieit ba la pynmer
Shawei te ngan ym jan".

Kyntang wai wot Lyngngem ka ud
Ïa Ñiaw ba ka ieit eh,
Tyrñiut sha khlaw u her de wut
U prong ïa ki rai eh.

Ïa kmie baieit eh ruh u klet
Ba 'lei jingieit ka shoh,
Khlem pyrkhat kmie u ieh jyndet
Khubor kumno kan ïoh?

Ka jingieit jong kine arngut
Ka pynum dohnud maw,
Ha long bynriew ba dum jingmut
Ha ryngngi ne ha khlaw.

Kyrteng jong ki ka sah khana
Sohlyngngem bad Rynñiaw,
Jingieit nylla ba ki la phla
Shirta ngin ïai kynmaw.

KA DUK

1. Ka duk ka dei nongshun u briew
Wat la u don ka sap,
Ka teh ka khum ïa u ban kiew
Jingjop u eh ban lap.

2. Pyrthei ka duk ha u ka kut
Ja bieng la proh shaid shaid,
Hynrei baroh kut ha ka mut
Namar bym don ka lad.

3. Hyndai ki ong la duk la suk
Jingieit ka ïeng rasong,
Mynta ki ong la ban ka duk
Jingieit phet na kyndong.

4. Balei te duk ba pha ban beiñ
Ï'u briew ba kwah ban kiew?
Pha thom bor ïa mynsiem pham kheiñ
Pha phah ïa u sha thliew.

5. Lada kyrteng jong pha kam don
U briew un suk kynjai,
Hynrei ko duk pha trei ïaid mon
Ï'u briew pha pynkhuslai!

6. Keiñ noh, ki ong, "Khublei ïa pha
Ko duk nga te la ngiah,
Jingim jong nga pha pynkhyrwa
Rynjaiñ ki thar ki shiah".

LUM SHYLLONG

1. Nga kynmaw lawbniap jong me lum Shyllong
Ki 'er batemon na me beh hir hir,
Hynrei mynta pat, shano bak la rong?
Ha khana ki sah, jaitbynriew shong syier.

2. Shalyntem ka por, jingkylla suda
Dap tang jingshong syier, wat ha la jylla
Mynsiem briew kam don dor ha khmat tyngkai
Ka snam ai kan tuid, ïano kin salia?

3. Ka snam ai kan tuid mynsiem ai kan duh,
Kiwei ngi ai nong, lade ngim salia
Tyrut ai kan long, byrsieh ngim kheiñ shuh,
Pyrthei ba khyllah, jinglong briew kylla.

4. Ngin kÿnnoh ïano balei jia kumne?
Me i lum Shyllong ïa jingshlan u briew?
Ï'u Nongthaw ngi klet bad spah ngi mane
Tang **ka** ban kyntiew u briew la jem rngiew.

5. Ki samla samhoi ki shlan ban iuh mon
Ha me lum Shyllong, ym kum ha mynnor,
Jingawria ka don ka ap bad ka shon
Ka thom lin ïa sang, la jop Ïakjakor.

6. Mynder u nud ïaid bad pyneh shadem
Ki *Khasia* u ong ki dei ki *jangli,*
Um salia u shlan u pynap ki ktem
Ngi don hok ma ngi ban ïuhroit ïa ki.

7 Ki khana hyndai ki ïathuh khana
Ïa jinglong kyntang jong me lum Shyllong,
Ha me shong kyrpang 'lei muluk jaka
Shano pat ka Hok ban synshar jinglong?

8. U briew u kylla ym dei me ko Lum
U ktah kti ïa me bad ïuh kjat ruh de,
Ha awria lyngkar u shah teh shah khum
Ka dak ba i phieng ka paw da kumne.

9. Ïano ngin ïamrem, ïa la long rynïeng?
Jaitbynriew ka tlor jingshaniah ka tlot,
Ïa lade ngim tip ba hangno ngin ïeng
Kiwei ngim shaniah kum dieng pyut ba tlot.

10. Mame 'lei muluk 'lei jaka to kner
La ksangkti ba sbun ba khlaiñ ruh to rah,
La rong noh ïa spah mynsiem d'u mynder
Ngi la sah khynnah, la shah phon shah pah.

11. Lada dang don hok, sa shisien ngin ïeng
Da mynsiem shynrang ban da la riti,
Ngi rit paid sa lei, tylli ngin ïa kheng
Sa shisien, sakhi lum Shyllong ïa ngi.

U SAN

1. U San u dei u khun marwei
Uba lui lui shida,
Khyllung um pat tip briew mynwei
Ka kmie u duh shisha.

2. Um tip um bna i mei ino?
U khot mei ïa baroh,
Kmienah, kmiesan, kmierad ito
Kum khun ïa u ki khroh.

3. U heh u san kum ki khynnah
U kjeh hateng hateng,
Ynda la dei ka por ban phah
Ïa u sha jngai kylleng.

4. Kohnguh u long ryngkat jingbha
Ki sngi ki leit ki wan,
U minot thop ki kot ki sla
Shaphrang mawjam bran bran.

5 U San u heh ha niam b'la jer
U im ruh kumta hi,
Jinghikai ki san kum mawmer
Matti lyngksiar ban ri.

6 U kiar b'robor na lok ba sniew
Ban lait na jingthala,
U San u ïai im ban kyrsiew
Jingbha bad jingshisha.

7. Na liang pule ym don jingeh
B'u San un kiew shaphrang,
Namar ha u ym don raieh
Ba jur eh ka jingthrang.

8. U don shajngai na la ki kur
Um nang mutdur jingblaw,
Ba jur ha u jingsliang ban tur
U shaniah h'u Nongthaw.

9. Ban aiti lut ban len lade
U San u mon sngewbha,
Bynnud um long tang ban sule
ki kam b'u thmu shisha.

10. Katto katne ki snem ki ïaid
Jingshemphang ki suh thied,
Um lah shah jait bynriew kan lngaid,
H'u mynder jrong thylliej.

11. Pisa lynga ha la marwei
U San um lah peiphang,
Jingthrang b'u kwah long lehnohei
Mynsiem jong u ka pang.

12. Ban shu pyndem jingong kiwei
U San kumta um mlien,
Ban ïeng rangbah, juban u khlei
Jingshisha dei ka ktien.

13. Jingim b'u San u pynkyrpang
Ki snem ba la leit noh,
Ha u ki dung kum 'nam sarang
Shu lehnohei baroh.

14. Ka spah pyrthei ha u kam long
Jingtngen b'u khmih lynti,
Jingsiewspah kam, b'u leh ki long
Jingsliang ka mynsiem hi.

15. Shipor u dih dawai pynklet
Jingthrang jong ka jingim,
Kyndit bynriew kynsan hi thret
"Jingim la jong ngam shim".

16. Lada u San u dei ban jot
Baroh ki ïa lyngngoh,
Ka shangkhawiah kam lah ban khot
Ï'u San wat la ka khroh.

17. Sa shisien San u wan phai pat
Sha ïing, sha la ki kur,
Ki juh jingsngew, ha u ki shat
Jingkyrkhu ba u khur.

18. Kito ki mei kito para
Bad u ki leh sngewbha,
Teng teng ïa u ki ju phulia
Da jingdanda biria.

19. Spah nongtymmen kyrhai u don
Um ju tuklar ïa ka,
Ka spah ba kor ha u ka long
Jingieit kaba nylla.

20. Jingdon jingem i mei jong u
Pynïaid lut da ka kur,
Um tip um bna spah long aïu?
Mynsiem ka sbun hur hur.

21. Kyndit jingdiaw ha u ka wan
Jingkhlad Meirad jong u,
Na la i mei b'robor u pan
Ban ïoh ki jingkyrkhu.

22. Shwa ba jingïap Meirad kan rong
Kine kyntien khatduh,
"Ïa phi Nga ri, Meirad nga long
Mei, ba kha phim don shuh".

23. Naduh kata u San u diaw
Ym dei b'u duh Meirad,
Hynrei kham jur ka jingbynñiaw
'Mei' la leit shu kynrad.

24. Ino i mei? Dur um kynmaw
Ki shlei ki jingmutdur,
Bunsien ka shlei dohnud ba blaw
Jingmut ka sdang saiñdur.

25. Khliak u kynmaw u San bapli
Ka don kawei ka khen,
Dei tang uwei, uta u kñi
Jingshisha un ym len.

26. U San u sdang ban tih ban thir
Jingshisha u da kwah,
U kloi ban duh jingthrang hir hir
Jingsngew pyrthei kin jah.

27. Khatduh u kynmaw man ka snem
Ki kur ki buh syntiew,
Ki hiar thiaw thiaw beit sha Mawprem
Jaka ba long dymmiew.

28. U San u tur bad u pule
Kyrteng i mei hangta,
Jingwad jong u, kam, ka sule
"Pleng dei i Mei ba kha".

29. Naduh kata jingsngew khunswet
Bunsien ki rung ha u,
Jingmut kumta um lah ban klet
Teng teng u ïam hu-hu.

30. Don nongpyntngen ï'u San bapli?
Ho'id dei ki kur jong u,
Hynrei napdeng jong ki don hi
Ba sngewlem khlem jingthmu?

31. Ki don ki jingsyrpud syrpai
Thylli kum khra suda,
Lada jingleh kumta kan kpai
Ïohnong bad sngewmuja.

32. Jingdon jingem un leh aïu?
Ïa kita um pyrwa,
Lada nongri ïa u ki thmu
Jingim dei ka Tyngka.

33. "Shim lut ïa phi" u San u ong
Ym da mynsiem sahnud,
"Ka spah pyrthei ha nga kam long"
Ka spah mynsiem dohnud.

34. U San ha jingphyrnai shisha
Lawei ka ap ïa u,
Dei tang kawei ba u salia
Kiwei mushlia ïa u.

35. Kaei kaei kaba u rai
Ka dei ka rai rangbah,
U San um kwah ban shu tharai
Um dei shuh u khynnah.

36. Ka ktien jong u dei juban lak
Baroh ki sngewthuh bha,
Pyrthei ïa u wat leh shalak
Ktien phlan duman suda.

37. "Thylliej" ha u dei bathiang tam
Ka lah ruh ban pynïap,
Teng teng ka bang teng teng ka kthang
Kumta sumar dohïap.

38. Ka khmat u San haba u wiat
Ka tuh dohnud kiwei,
Shyllang jong u teng teng ka siat
Jingmut b'u jngi ha thwei.

39. "Lyngwiar pyrkhat" u San u dei
Ym don ba lah ban len,
U sam jingtip de ïa kiwei
Ym dei tang ba shu kren.

40. Lawei un phong pansngiat u San
'Tiew spong jaiñkhor un long,
Ïa thiep la jur u kiew bran bran
Jingminot don la nong.

KI SUR MEI MARIANG

1. Nga ïohsngew ki sur ba kynjai jong pha
Na khriang jong ka wah Umïam ba ki shlei,
Ki 'erbatemon ki beh tang sha pha
Ki pyndap ruh miar ïa dohnud ba shlei.

2. Hangno duitara, maryngod, 'rynthing?
Ba lah ban pynshoh ki tar lait na pha
Dei ki sur ba mih mei mariang ba thiang,
Kiba pynïap ngiah ïa phi bad ïa nga.
3. Nga ïohsngew ki sur ba put ñiangkongwieng
Nga kyndeh dohnud sa shisien nga phai,
Nga sngew la rong noh sha thwei ba sngewphieng
Por b'la leit ba mariang ïa nga pha ai.

4. Nga ïohsngew ki sur na ki ñiangbading
Tang ki shkor kum nga bad pha mei mariang,
Ki tba ïa ka miet dohnud ki kynting
Jingsawa kynud nga ïohsngew kyndiang.

5. Nga ïohsngew ki sur ba jaw u lap praw
Pha kmen Mei Mariang ïa pha la pynsum,
Pha kaweh ki sla ki syntiew ki paw
Sa shisien ïa pha la pynkhreh pynkhrum.

6. Nga ïohsngew ki sur ha man la jingthaw
Ba pha la pynkup da ki khor ki khriam,
Ngam lah ñiewtang ïa baroh ki la paw,
Dei ha sur mariang baroh palat liam.

U BYM KHEIÑ

1. U Bymkheiñ dei u ksew baïong
Ba ri u bah Menom,
Ki shkor ba ïeng, u tdong ba jrong
U shri, don ba pyndom.

2. Kum ki sew beh u smat u sting
U kynthih u kynjoh,
Shikhyllipmat u suh de jling
Ki dak bapher u jngoh.

3. U smat u sting, um ju thiah thai
Tangba ka bam u jied,
U bang ka ja u bang u krai
U tip ïa sngi ne miet.

4. Menom bapli ha la ka dkoh
Um lah ban leit wad khaw,
Menkmie wat la ka ïoh jyrhoh
Ka tur ïa dieng ïa maw.

5. La khun ban pyndap khaw ka dei
Katba u kpa ba bha,
Menom u ri rukom ba dei
Ïa khun rit kum aïa.

5. Haba u hap ban bujli jaiñ
Ïa khun rit ba la jhieh,
U khot d'u Bymkheiñ ban patan
Jaiñ ba don ha pajih.

7. Men kmie shuwa ban leit ka buh
Ka bam ka dud ha miej,
Ban suk kynjoh u Tnga ba dkoh
Ïa khun nt ban pynbieij.

8. Ka shakuriaw ka wah lypa
Ban kyrshaw ïoh i ïam,
Ka tip ban kdup sah te u kpa
Un shitom te ban piam.

9. U Bymkheiñ kum u ba sngewthuh
Um ju phet jngai nangta,
U tip ba trai jong u u duh
Bor met, u hap pyrta.

10. Ban buh aïa, kim lah siewdor
Ka jingïoh kaba rit,
Jingieit ha ki long spah ba kor
Ki hun da jingsngewrit

11. Ka Kmie tang wan na jingbylla
Ka shet ka tiew pynstet,
Kam thnum ka pynbiang bam ïa Kpa
Ka thait ka jrem ka klet.

12. Ka doh ka dait ïa la i khun
Ha la ka pneh ka thum,
"Phi shong bad la i pa mo khun
Ba leit I mei sha lum".

13. U Bymkheiñ de u kalaiñ tdong
Haba Trai ka wan phai,
Na phyllaw u shaw u patrong
Na jaiñ kyrshah rathai.

14. Ka Trai ka khot ieit de ïa u
Bymkheiñ me leh tipsngi,
Ka da syrpud kumba kyrkhu
"Ïa trep jong nga me ri!"

15. Ka jer ka nam ïa ka jingbha
U Menom ba ka ieit,
Ka suk ka saiñ pythei ka phla
U long anna ne bieit.

16. U Bymkheiñ ruh u jawummat
Kum uba sngewsih eh,
Ka sap aïu ha u ka shat
Kamram u dei ban leh.

17. U jlew sngewsih shiteng synñia
U ai ïa dak ba ngiew,
U tip ba Trai u kyan phia phia
Klongsnam khatduh un riew.

18. Mano ban sngew jingtied klongsnam?
U Menom ba sahiaw,
Lait tang ka tnga bad u Bymkheiñ
Arngut ki ïa pasiaw.

19. Ki krung ki krap la kum ban bthei
Kyan jyrhoh u bapli,
Menom u tip ba por la dei
Shawei pyrthei ban jngi.

20. U bynnud ban iehnoh la tnga
Baieit hok eh ïa u,
Shitom ka ban ka met la pra
Ïa la tnga u kyrkhu.

21. "Shongsuk keiñ ieit por kam shah shuh
Ïa nga ban don ryngkat,
Ka blei phi long na pdeng kynthei
Ngı hap noh ban ïakhlad".

22. Kumta ki ïaid ki sngi ki ïa
U Bymkheiñ ruh u mad,
Kynsan ki jingsngewsih ki jia
Ba khlad noh u kynrad.

23. Ummat ki jaw na la ka tnga
Jingieit ba la bthat noh,
Ka duwai Blei ka pyrta shla
Ïa lanot ba la shoh.

24. U Bymkheiñ de tang ha kata
Ka sngi u shong ha ïing,
Tang lah pyndep niam ïap ka tnga
U mih de bak na ïing.

25. Ka tnga Menom ka duh ia u
Bymkheiñ ruh ka sah nud,
Ïoh don ba la pynïap ïa u
Hynrei shano kan bud.

26. Ka thiah syier tang bad la i khun
Ïoh don ba wan khura,
Ka phieng ka khlieh ban thiah kam hun
Ka sngew sur ba maïa.

27. Mynstep ka shet ka tiew baroh
Ka song la ka ja song,
Kyndung ka kit l'i khun ha khoh
Da kumwei pat ym long.

28. Kumta ka im lai bnai kynthih
Ummat ki sdang ban rngaw,
L'i khun ban heh lynti ka khmih
Ka tur ïa dieng ïa maw.

29. Kynsan ha kawei pat ka miet
Ka ïohsngew aïu re,
Ka tip ba ïing jong ka la lied
Ka kyiuh thot thot ruh de.

30. Ban lynñiar ruh kam shlur kam nud
Sa ba ïing ki pajih,
Tang jingduwai kyrpad ki bud
B'u Trai Un kdup Un ri.

31. Ka ïohsngew de ba lynñiar kliang
Hangta klongsnam kyndeh,
Ka peit ruh na ki snur lyntang
Ka i u thiah lyngngeh.

32. U Bymkheiñ ka ithuh u dei
La bom dusmon shisngi,
Na khlieh ki pom jabieng ka sei
Kam ithuh te ïa ki.

33. Hangta de kliang ka lynñiar eh
"Ko shnong ko thaw to rap!"
Ki briew ka shnong ki wan ïabeh
Ïa jingjia ba ki lap.

34. Ki 'riewsniew de rudnong ki phet
Ki phet ïa ki ym lap,
Ka miet badum ïa ki ka shet
Ha jyrsieh kum ba 'tap.

35. Baroh ki lok ki ïa peit thuh
Ïa ïing b'la sdang khyrwa,
Da lyngka 'riewsniew kim map shuh
Mynsiem ban shim shisha.

36. Ha kyndong ïing thiah u Bymkheiñ
Ryngkat ha jingthiah snam,
Une ïa la mynsiem u peiñ!
Mynsiem kynrad u nam?

37. Ka trai ka piam ka kynthup eh,
Ka ïam ka pait dohnud
"Shano me jah, nga kynjah eh
Ïa nga ban ieh me nud?"

38. "Me tip ba dusmon u mut sniew
Mynta ka miet ïa ngi,
Kumne jingieit ïa nga me siew
Jingim la jong me pli?"

39. Ka step ka wan ka trai ka ïam
Bun bah sngewlem ki wan,
"U Blei U ri, baroh ki nam
Shakri bahok u shlan!"

40. Khatduh shuwa ba kan tep noh
Ïa la shakri bahok,
"Leit suk *Bymkheiñ* nangno ngan ïoh?
Tang phi shisha u lok".

U INGKHONG SHYLLANGMAT

"Ngan dih da snam briew", u byrthen
"Ym da snam blang masi ne sniang"
U khun bynriew ne u khun thlen?
U 'riew kynsha ka snam b'u sliang.

"Ka ri aïu kata ngan ieit?
Ieit, ieit shuwa te ïa lade
Ki 'riew tieng Blei te dei ki bieit!"
U Ingkhong shyllangmat u rkhie.

Ha man ki dong ha man ki lad
Ban ïoh sop sop ban ïoh ka jia,
Kiwei um kheiñ, baroh ki mrad
"Ïa baroh ngan thied da tyngka".

Tang ïoh tyngka katta la biang
Ym don pap ha pyrthei mariang,
"Ka lashai dei kaei?" u kyang!
"Tang ïa mynta ngam lah pynbiang!"

Sharum shaneng ki khot *u Bhai*
Ïa u ki wad ïa u ki siar,
Um tip ka miet um tip ka shai
Tang biang ka dor, ka snam un pjiar.

Ki kyndang kwah ruh ki pynshlur
Ki shim lade ka bhah ba khraw,
Ïa u ki ai kumba thoh shun
Tyrut ha u snam ba pynjaw.

Ki tei Bangla shiphew mala,
Ki sot ka spah paidbah ba pli,
Kup sem shiliang, kaei ka nia
Kin sei ha khmat ki 'riew ieit ri?

San ne shiphew snem ba ki trei
Shirta jingïoh ym pat ïadei,
Ka jong ki tei kum wah ka shlei
Kiwei pat set kum dam b'la tei.

U Bhai pat de u don ki shkor
U sngap kyndiang kum u Moina,
U tip kumno un oh la dor
Ynda pait shkor bad biang ka ïa.

U ryngkang kper ha man ki khep,
Thylliej u pnah ki nia u sei
Ka juh jyntah te nga la jlep,
Hangne ngan len lade ngan trei?

Ha kper thymmai ruh kumjuh hi
U eh ban juh u wad ka daw,
U pynkhih win u ïoh kdew kti
"Kat ïa nga ruh ki daw phi thaw?"

Kin pher aïu ki kyndang kwah,
Bad u Bhai Ingkhong shyllangmat?
La pher ki dur, ha kam ki sah
Ha jingthoh bria ki im ryngkat.

KI SONNET

U SAIRUPA KA JINGSHISHA

Hadien u lyoh rben don u Sairupa
Ba nga khmih lynti la slem bah ban lap
Mynta nga snoh rdin ba dei jingshisha
Lym kumta shisha, dohnud ka la ïap,
Jingbynñiaw kito ki sngi ba la leit
Long kum jingphohsniew kynsha jong ka miet
Jingsyaid ka dohnud sa shisien nga kheit,
Jingjopthiaw nga prong ïa krung jong ka miet
Nga jaw ki ummat, ki ummat bynñiaw
Mano keiñ ba nud thew dieng kot ïa ki?

Katno ki jyndong ne katno jylliew?
Jingshisha nga tip Nongthaw u dang ri.
Ï'u jingthaw ba wad ïa jingieit nylla
Bad kyrkhu kyrdoh paw ha jingshisha.

PA

Pa, nga dang kynmaw kyntien ieit phi khlei
Ha skhor ba lung khun baieit thep mynsiem,
Jingtip briew dang jngai lynti ba ngan kren
Khynnah rit jingïap ban ïoh sngew nga triem
Kyntien nga ïohsngew doktor u pasiaw
"Im don shuh", 'dongkor kyntien ïai sawa
La dohnud bakhia ngam pat nang pynpaw
Maïa aïu re, bynñiaw jingsuda.
"Phin long briew te khun. nga ithuh ma nga
Kynmaw barobor kyntien ba nga sneng"
Da shisha wan urlong jingïathuh lypa.
Ka rngiew te bad nga, wat mynsiem ha bneng.
Wat kiwei phi ieit napdeng shipara
Phi pasiaw te Pa kyrpang tang ha nga.

JUBAN LAK

Lyngkhom jingmut pisa mynsiem ka shlei
Ki jingdawa ïa mynsiem ban pynim
Saipan u swai mano ban pyndap ei?
Kamai thikna, duna ki ban ong "shim"
Kiwei ki pynbyrngia, nga kmen tohhoh
Kular ki khlei hynrei kumwei ki thmu
Jingdiaw mynsiem ka paw, met ka raikhoh
Shuwa ba ngan sngewthuh 'tien sbun mut aïu

Ktien phlan duman, jingbieit ngam lah peiphang
Jinglong shida ha 'tien kular nga liem,
Lok shet kylla ki dung kum u 'nam pliang
Kyndit bynriew kynsan, suhjer hi riem
Lada la juban lak ngi snoh hi rdin
Ym don bynñiaw kin paw ki dak ki shin.

NGA PEI PHANG

'Lurmiet, phi long mynta nga la pei phang
Phi lam lynti kiwei ban kiew phi mon
Jingshai nga ïoh, mawjam ban kiew shaphrang
Kyntien ba tuid sha thied jabieng ki shon
Don bok ïa nga u juh 'Lurmiet phyrnai
Pynshai artatien naduh snem mynshwa,
Kyntien shong sbai thylliej phim ju tyngkai
Phi khlei ha nga baroh jingtip phylla
'Lurmiet ïa phi nga sdang ithuh kham bha
Phi ïai ïalam hajuh ban sah phim shah
Nga kham peiphang haba ïa nga mynta
Phi tan sha kliar haba lynti nga jah
Sa shisien pat 'Lurmiet phi tbeh lynti
Na lyoh dum phi jngoh jingshai nga iohi.

NGA SNGEW SHNGAIÑ

Phi pasiaw sur kyrmen, "Jingshai phin ïoh"
Dohnud b'la thait ban wad lynti ba jngai
"Balei kumne phin shu shaïong lyngngoh?"
La biah pongrai dohnud lui lui la swai,
Nga wad bad pynshongdor ki jingïadei
Kumno baroh kiei kiei kin wai?
Jabieng, nga khung ki symboh ksiar phi khlei
Ha nga mynwei, mynta bad ruh lashai

Bunsien phi khot "ale ngan ai jingshai"
"Wat ai ba por ïa phi kan shu sepei"
Sakhi ïa nga 'Lurmiet lawei phyrnai
Sha kliar u lum ban kiew mynsiem ka shlei;
Phi btin lynti nga jynthut bad nga ur
Phi khyllie, nga ïeng pat bad nga ïaid shlur.

KA JINGSNGEW RIT

Ka jingsngew rit ka don la nong ban siew
Ï'u briew la rit la khraw la bieit la stad,
Ka jingsngew meng ba pynmatlah ï'u briew
Sngewthuh u klet ha samtawi u shad
'Tieweit ba phuh khlem por kim ju suh sieng
Ki lip ka rong ha khmat syntiew nylla
Nga i ki dak ki shin ba kylla lieng
Ba kie berong ha jingsarong kynsha;
"Ha nga" "Ma nga" "Tang nga" ba tip kham bha
Ka Hangamei ka phuh shi khyllip mat
Hynrei bunsien ki dei tang ktien koppia
Ka pah ka phon dohnud lui lui bun wat
Hynrei shisien yn lap ïa jingshisha
Sngewrit ïeng rasong ym sngew meng kynsha.

NGA SHANIAH

Ha lyndet ka kseh ka sngi ka doh ieit
Ïa lum Khasi ba ithiang ka tduh bneng
Marwei nga shong ha ranab kum ka bieit
Sha thwei ka mynnor nga jngi kai kylleng
Utei u bnai byrtem u ïeng ban jngoh
Ban sakhi jingbynñiaw dohnud ba mong
Ka thie te ka Sngi ka dang kwah ban jngoh
Sahnud ban sep noh wat lashai kan prong

Thylli ka dohnud jingkyrmen ki pdam
Mangkarong jop thiaw da 'mat shet shukor
Dei ma nusib sniew ïa nga ba ka lam?
Ne, jingbha lawei ba nga lap dei por?
Nga shaniah ha Me U Nongthaw jong nga.
Jingpynïaid jong Me long jinghun shisha.

NGA WAD

U lyoh barben u pun da jingpangnud
Ba saw snem ki ïaid por ngam shym sngewthuh
Lano un bthei noh, ban jah ka sahnud?
Dum buit, ngam lait kren, shiphang nga shu kiuh
Dak sniew te ka shat ha shyllang ka bud,
Ha Nongthaw nga dem ban wad ïa ka daw
Kane dei jingrem longrynïeng jong nga,
Dak ki shin syrwet, nga lap bad nga law
Ka rngiew ka dang eh nga pynïeng hangta,
Sha nurok ka ksew ka lam dohnud sniew
Namar ha lyndet don kti Blei nylla,
Ïai neh ka jingngeit nga long tang ka briew
Nga wad ïa U Blei da dohnud baroh
Nga khlei la juban ba jinghun nga ïoh.

KA NOH MYNSIEM

Ka kynjah dei ka lok baieit nga pasiaw,
Nusib ka pyntroiñ don ki at ki them
Jingsti ki paw ha shyllangmat ba diaw
Por ba la bijai mano ba lah kem?

Ïa mynta hi ngam kyrmen ban kiew shuh
Ym don shalyntem ban kyntiew ïa nga
Ban jam katne ka ri shyiap ngam lah shuh
Ym don ba pynshlur, nga phla nga lynga.

Duwai ïa nga ban ïoh biang ïa ka bor
Ka mon bad jingshlur ban ïeng sa shisien
Jingjngai ka haw haw ban wad ngam kot bor
La nga don ka mon jingangnud shisien.

Don bok lem ïa nga, ngam ju long kumne
Ngan pyiar la thapniang sa shisien ngan rkhie.

JINGIEIT KA PYNMONG

Lada dohnud bashlei kan kren ei ei
Kan kren kham bha kyntien bathiang u briew;
Jingsngew ki shlei da bun kiei kiei
Ym don kyntien pnah ba lah ban kyrsiew.

Nga tip nga wir, pait dohnud bad kulmar,
La trei ka jingieit ba phi la tuh noh.
Shisha, ngam lah ban kyntait, nga sumar
Nga sliang jingdon ba lung bym ïap stai noh.

Nga thrang tang ïa syrngiew ba la jah rngai
Phi tap lup ryngkat jingieit lung jong phi
Lada jingieit 'Ka Lamwir', te ka shai
Nga la shah sliah noh bad jngai na phi.

To sah bad nga, jingthrang bym lah kylli,
Jingieit ka pynmong dohnud ka thylli.

JINGSNGEW BAKHLEH

Ka burom! Ka lyuh bah, ka riat ba kyan
Shisien ba ngi hap, kumno ngin kiew pat?
Ngi hap phikir la jingim ban dang wan
Jingbhabriew kan duh noh dak kan sah pat.

Jingim kan long tang drama ba pynmong
Ki dur kyllaiñ ba khleh milai jaktung!
Kine - tieng, kmen, thiang, kthang, sngewsih - ki khlong?
Ki pynkynduh ha dohnud ngi khung.

Ka jingkthang, jingthiang, jingsngewrit bad pang
Ki dap ha jingim kum pyntha ri shyiap!
Katta nang sngewbha, jingkyndit ki phnang
Jingshisha ka jingim ki eh ban lap.

Nga phla ba kane dohnud maw ka khlei
Ki jingsngew bakhleh, Jingieit kaba shlei.

NGA KULAR

Jingkynduh ki dung ïa dohnud ba lung
I mei ba ieit eh nga tip phi kyndeh,
Phin long khunswet lei hangne ha pyrthei?
"Lok shisha nga kular ban ïai long nga treh".

Bad I ban nujor ha pyrthei ym lah
Ban pyntngen ïa phi ha pyrthei nga kwah,
Tang ha jingkyrmen dohnud kin ïashem
Baroh ruh kin duh ha phi jingkynjah.

Jingeh la ki wan phim riej ban ïaleh?
Jingangnud ba thiang kum um ba phi sliang,
Ki soh phin lah kheit ba mad na raieh
Ka kthang na ba sdang khatduh pat kin thiang.

Tiew pathai phin long jingeh la phi shah
Nga kular ngan long bad phi mar syndah.

SHIPAI BASHLUR

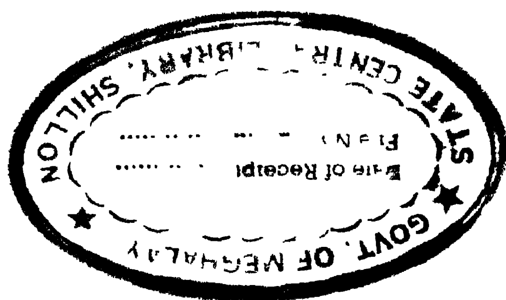
Ko phi ki shipai ki hynmen ki para
Da snam ba kordor phi pha la jingim
Ki pynïap bad siat kum ki bom bula
Wow! Ri ban ïada jingim ki la shim?

Don seh jingpang ba kham khraw ïa kane?
Ki khmat kum ki khlur ki jreiñ da ummat
Hynrei phi pynjah thait ïa ki kumne?
Da jingphuh samrkhie te khatduh phi wiat.

Phi la phuh ha ka Samoi ba biang tam
Ba khun samla ka Ri kin kynmaw kyndiang,
La ker kut da nongshun ïa phi khun donnam
Hynrei phim riej phi tur ïaleh hi triang.

Ka snam jong phi kan ïai ud sah shirta!
Ym tang Ri Khasi hynrei Ri India.

****

Rs.35.00